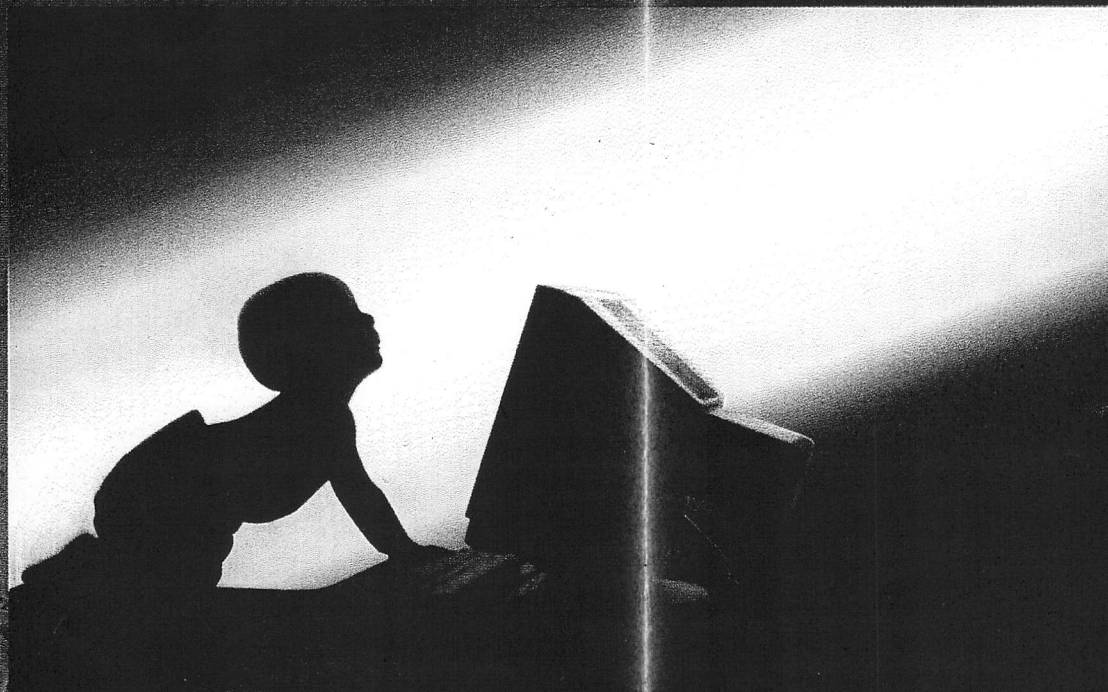

INSTITUT ZA PEDAGOŠKA ISTRAŽIVANJA, BEOGRAD

CENTAR ZA RAZVOJ I PRIMENU NAUKE,
TEHNOLOGIJE I INFORMATIKE, NOVI SAD

PRIRODNO MATEMATIČKI FAKULTET, NOVI SAD

**tehnologija
informatika
obrazovanje**

4

Novi Sad - Beograd 2007

PROGRAM

Petak 26.1.2007.

Amfiteatar "Mihajlo Pupin"

9, 00 – 10, 00 Prijem i registracija učesnika,
priprema prezentacija

10, 00 – 10, 30 OTVARANJE SKUPA

Pozdravna obraćanja domaćina i gostiju
Pauza

PLENARNI RAD

Radno predsjedništvo: Prof. dr Dragoslav Herceg, prof. dr Slobodan Popov,
prof. dr Olivera Gajić, prof. dr Mirčeta Danilović

UVODNA IZLAGANJA

11, 00 – 12, 00 Uvodna izlaganja

- Prof. dr Slobodan Popov: DRUŠTVO UČENJA I ZNANJA - IZAZOV MODERNE PEDAGOGIJE

- Prof. dr Mirčeta Danilović: KONCEPCIJA I ZAKONSKE REGULATIVE „EVROPE ZNANJA“ KOJE OMOGUĆAVAJU PRIZNAVANJE STEČENIH ZNANJA TJ. STRUČNIH I RADNIH KVALIFIKACIJA I KOMPETENTNOSTI I PRISTUP NJENIM VISOKOŠKOLSKIM INSTITUCIJAMA

- Prof. dr Stanoje Ivanović: REFORMA OBRAZOVANJA PRED IZAZOVIMA DRUŠTVA ZNANJA

- Prof. dr Danilo Ž. Marković: INFORMATIČKO OBRAZOVANJE I UČEĆE DRUŠTVO

Plenarni rad - TEORIJSKO – METODOLOŠKA PITANJA

12,00 - 13,00 Izlaganje radova

- Prof. dr Olivera Gajić: INTERAKTIVNOST U VIRTUELNOM OKRUŽENJU – REDIZAJNIRANJE OBRAZOVNOG PROCESA

- Prof. dr Viktor Radun: IZAZOVI KONKURENTNOSTI U EKONOMIJI ZNANJA

- Prof. dr Violeta Arnaudova: NACIONALNA STRATEGIJA ZA OBRAZOVANJE U REPUBLICI MAKEDONIJI I MESTO I ZNAČAJ IKT-E U SISTEMU OBRAZOVANJA

- Dr Dragan Soleša, Milan Obrić dipl.ing: INFORMACIONE TEHNOLOGIJE U FUNKCIJI RAZVOJA KURSEVA NOVE GENERACIJE

- Prof. dr Zoran Avramović: KAKVO VRSTU ZNANJA PODRŽAVAJU NOVE TEHNOLOGIJE?

- Prof. dr Milorad K. Banjamin: PRINCIPI ONTOLOŠKOG DIZAJNA SISTEMA ZASNOVANIH NA ZNANJU

- Mr Jelena Đermanov, dr Svetlana Kostović: SAVREMENA ISTRAŽIVANJA FIZIČKIH I PSIHOSOCIJALNIH DIMENZIJA AMBIJENTA ZA UČENJE

13,00 – 15,30 Pauza za ručak

15,30 – 20,00 Nastavak izlaganja

- Prof. dr Mara Đukić: TEHNOLOŠKE KOMPETENCIJE KAO SEGMENT STRUČNOG PROFILA SAVREMENOG NASTAVNIKA
- Prof. dr Dušan M. Savićević: SLIČNOST I RAZLIKE U UČENJU DECE I ODRASLIH
- Doc. Dr Gordana Budimir-Ninković: SAVREMENA OBRAZOVNA TEHNOLOGIJA I FUNKCIJE NASTAVNIKA
- Marina Petrović: INFORMATIKA U OSNOVNOJ ŠKOLI
- Dr Miika Lehtonen, dr Lence Miloseva: PSIHLOGIJA MEDIJSKOG OBRAZOVANJA U SAVREMENOJ NASTAVNOJ PROFESIJI
- Vesna Milovanović, Katarina Milanović: ISTRAŽIVANJE O STAVOVIMA UČENIKA U REPUBLICI SRBIJI O PRIMENI INFORMACIONIH I KOMUNIKACIONIH TEHNOLOGIJA I NASTAVI U UČENJU
- Mr Snežana Mirkov, mr Dušica Makinić: ULOGA ORIJENTACIJA NA CILJEVE I KONCEPCIJA UČENJA U UNAPREĐIVANJU OBRAZOVNOG PROCESA
- Prof. dr Adam Ninković: PERSPEKTIVE HUMANIZMA U OBRAZOVANJU U 21. VEKU
- Prof. dr Filip Turčinović: NAJVEĆI IZAZOVI U VEZI NASTAVE MEĐUNARODNOG JAVNOG PRAVA DANAS
- Mr Jezdimir Obadović: PERSPEKTIVE RAZVOJA E-OBRAZOVANJA I MENADŽMENTA U FUNKCIJI NASTAVE DANAS I U BUDUĆNOSTI
- Prof. dr Olga Peševska Zarevska: TEHNIČKO, INFORMATIČKO I HUMANISTIČKO OBRAZOVANJE LIČNOSTI KAO PREDUSLOV ZA UKLJUČIVANJE U DRUŠTVO ZNANJA
- Dr Emilija Petrova Gjorgjeva: MEDIJUMSKA PISMENOST – POZITIVNI I NEGATIVNI EFEKTI
- 17,00 – 17,15 Pauza
- Dr Nada Polovina: INFORMATIČKO-TEHNOLOŠKA I/ILI KOLABORATIVNO-DIJALOŠKA PERSPEKTIVA U PROCESU OBRAZOVANJA
- Prof. dr Jovica Randelović, Emilija Stanković, Nebojša Stambolija: DIDAKTIČKO-EKSPRESIVAN PRISTUP OBUČI STUDENATA NASTAVNIČKIH FAKULTETA
- Gordana Mijatović, Katarina Milanović, mr Danka Pevac: MODERNIZACIJA SREDNJEG STRUČNOG OBRAZOVANJA UVOĐENJEM E-LEARNING METODE UČENJA
- Doc. dr Biljana Ratković Njegovan: STUDIRANJE NA DALJINU OD PLATONOVE AKADEMIJE DO VIRTUELNOG UNIVERZITETA
- Prof. dr Daniel A. Romano: RAZMIŠLJANJE O MATEMATIČKOM OBRAZOVANJU
- Prof. dr Elisaveta Sardžoska, Zorica Marković: NOVI IZAZOVI OBRAZOVANJA RADNIKA ZA 21-VI VEK
- Mr Orhideja Shurbanovska: PSIHOLŠKE PRETPOSTAVKE O REALIZACIJI ONLINE PODUČAVANJA
- Željko Stanković, M. Sc.E.E.: MOGUĆI NOVI KONCEPTI INTERFEISA ADL SCORM LMS MODULA
- Prof. dr Mladen Vilotijević: DIDAKTIČKO-INFORMACIONA KONCEPCIJA NASTAVE
- Prof. dr Boško M. Vlahović: UDŽBENIK U SVETLU TEORIJA UČENJA PEDAGOŠKE POSTMODERNE
- Prof. dr Srđan Vukadinović: MJESTO I ULOGA NVO SEKTORA U SISTEMU OBRAZOVANJA ZA DRUŠTVO UČENJA I ZNANJA
- Mr Zoran Zdravev, dr Solza Greceva: RAZVOJ SISTEMA ZA UPRAVLJANJE SADRŽAJA ZA UČENJE BAZIRANOM NA OBJEKTIMA ZA UČENJE – SPORNA PITANJA I MOGUĆNOSTI
- Jasmina Živković, Dejan Stanišić, Bojana Crnjaković: MULTIMEDIJALNA ANIMACIJA U PROCESU FORMALNE ANLIZE MUZIČKOG DELA

MEDIJUMSKA PISMENOST

Emilija Petrova Gjorgjeva
Pedagoski fakultet „Goce Delcev“ Stip, R. Makedonija

Ovaj vek je okarakterisan brojnim promenama na naučnom, tehnološkom, ekonomskom, društveno-političkom, prirodno-ekološkom, kulturnom i, što je za nas najvažnije, na porodičnom, obrazovnom i vaspitnom planu. Ove promene imaju značajan uticaj na stvaranje novih uslova i novih odnosa u kojima vaspitno- obrazovni sistem dobija novu ulogu. Za to kako i koliko će vaspitno-obrazovni sistem učestvovati u tim promenama odgovorno je društvo kao celina, a zatim radnici u delatnostima vaspitanja i obrazovanja među kojima školi pripada posebno mesto sa njenom vaspitnom funkcijom.

U ovim novim ekonomskim, demografskim, društveno-političkim, naučno-tehnološkim, kulturnim i pluralnim odnosima naš vaspitno-obrazovni sistem je suočen sa velikim i složenim izazovima. Novi uslovi značajno relativizuju vaspitne programe i vaspitne vrednosti, a ujedno vaspitno-obrazovni sistem čine nesigurnim i promenljivim. Međutim, nova stvarnost, koliko i da se krećemo u konfliktnim situacijama, traži od vaspitno-obrazovnog sistema jasnost i postojanost, a od vaspitno-obrazovnih radnika dodatni angažman, aktivnu participaciju, lični identitet i autentičnost.

Mas-medijumi u novim uslovima dobijaju sve naglašeniji vaspitno-obrazovni zadatak. Štampa, radio, televizija i publicistika sve više ulaze u naše porodične prostorije i okupiraju dečji psihički sistem. Ta sredstva, svojim pluralizmom poruka, stvaraju i sačinjavaju autentičan vaspitni kanal na koji u budućnosti moramo ozbiljno i sve više da računamo. Neka istraživanja pokazuju da deca u mnogim situacijama daju prednost televiziji a ne školi i roditeljima, ili na primer da u toku dvanaestogodišnjeg školovanja deca više vremena provode pred malim ekranima nego u školi. Zbog ovoga je značajno šta nama nude mas-medijumi, kako se odnose, koje poruke nude i kako učestvuju u vaspitanju. Neosporne su vrednosti mas-medijuma, njihova informativna i instruktivna funkcija, no stiče se utisak da pokazuju više udobnosti i blagostanja, koristi i lagodnosti što deca prihvataju kao parametar svoje egzistencije i svog ponašanja. Oдавde se kod mladih javljaju razdražljivost, hiperosetljivost, pasivnost, agresivnost, a da ne govorimo o gubljenju koncentracije, slabom interesu za rad, školu i nastavu. Zato roditelji, škola i društvena zajednica moraju mas-medijumima prići kao kanalima vaspitanja, a ne kao sredstvima za zabavu i razonodu. S druge strane, mas-medijumi ne smeju da se pretvore u zamenu za roditelje ili školu. Oni samo mogu i moraju skladno da se integrišu u vaspitni proces sa ciljem da sam proces postane sadržajni, bogatiji, efikasniji i delotvorniji.

Osim mas-medijuma, vaspitanje će u budućnosti morati više da integriše i druge obrazovne institucije kao što su galerije i muzeji, pozorišta i druge kulturne institucije bez kojih bi vaspitno-obrazovni sistem bio nezamisliv.

DALJINSKO UČENJE POMOĆU SAVREMENIH INFORMACIJSKIH SISTEMA JE NOV MODEL U MEDIJUMSKOM OBRAZOVANJU.

Sa početkom rada Otvorenog Univerziteta (Open University) u Velikoj Britaniji u obrazovanje je uvedena jedna novina koja se konstantno širi po celom svetu, a to je daljinsko učenje. Ovo učenje doživljava brzi razvoj zahvaljujući brzom tehničko-tehnološkom i komunikacijskom razvitku, a daljinsko obrazovanje dobija posebno novu dimenziju i novo značenje uvođenjem Intra i Internet informacijskih sistema. Nove informacijske tehnologije omogućavaju da se svaki nastavni program realizuje u bilo koje vreme, na bilo kom mestu i od strane najboljih nastavnika. Internet servisi kao što su: elektronska pošta (e-mail), sobe za razgovor (chat rooms) i novinske grupe (UseNet Newsgroups) služe za poboljšanje komunikacije među učesnicima u daljinskom obrazovanju. Krajnja primena Interneta kao globalne svetske komunikacione mreže teško može da se predvidi zato što svakodnevno ima novih primena u

raznim oblastir
mogućnosti za
najpopularnija i
multimedijiski d
video ili animac
dođu do drugih
Koristeći linkov
sama navigacij
jednostavno i br
svim potencijal
komuniciraju m
razmeni mišljen

Elektra
informacija i p
osnovno sredstv
predstavlja dod
jednostavan i b
kao jedan od m
i može da se k
sistemima. Intr
organizacija – s

Za razl
sistem koji pov
Ona može da
tradicionalnog i
se podeli na:

1. **Indivici**
u kom
koristi
upotrebl
odnos,
pitanja,
određeni
2. **Komun**
nastavr
zadatak
dodatni
sastavl
se aplic
čitaju d
3. **Komun**
koristi
registra
pitanja
4. **Komun**
omogu
dobijan
poštans
razgovr

raznim oblastima. Ideja o primeni Internet sistema u obrazovanju u svetu nije nova i koriste se mogućnosti za slanje i primanje informacija. Korištenje WWW (World Wide Web) je najpopularnija metoda prezentacije sadržina pri daljinskom obrazovanju. Ona korisnicima nudi multimedijски dizajnirane i strukturirane informacije u različitim oblicima: tekst, grafika, zvuk, video ili animacija. Osim ovoga, kursevi na WWW sadrže linkove koji učesnicima omogućuju da dođu do drugih izvora i da nabave dodatne informacije o određenoj temi ili određenom zadatku. Koristeći linkove, učenici mogu na jednostavan način da prelaze sa jedne sadržine na drugu, a sama navigacija u okviru kursa je olakšana. Voditelji daljinskog obrazovanja mogu jako jednostavno i brzo da postavе i menjaju materijale za učenje, tako da ovi materijali budu dostupni svim potencijalnim i zainteresovanim korisnicima. Učesnici u ovom obrazovanju mogu da komuniciraju među sobom putem elektronske pošte, bilo da se radi o dodatnim objašnjenjima, razmeni mišljenja ili slanju komentara i razmišljanja.

Elektronska pošta (E-mail) omogućuje stalnu i brzu komunikaciju između izvora informacija i primača informacije bez obzira na udaljenost. Elektronska pošta se koristi kao osnovno sredstvo za kontakt sa nastavnikom, a u velikoj meri i za distribuciju materijala i obično predstavlja dodatno sredstvo ostalim metodama daljinskog obrazovanja. Ovaj način je dosta jednostavan i brz za upotrebu i u svakom planiranju rada sa korisnicima treba da se ima u vidu kao jedan od modela za komunikaciju. Elektronska pošta je fleksibilna alatka za daljinsko učenje i može da se koristi kao komunikaciono sredstvo u Internet sistemu, no i u lokalnim Intranet sistemima. Intranet, tj. lokalne informacione mreže povezuju grupe ljudi iz istih ili sličnih organizacija – studente jednog univerziteta ili fakulteta, ili ljude iz određene geografske oblasti.

Za razliku od lokalnih mreža, Internet sistem je najpopularniji i najrasprostranjeniji sistem koji povezuje korisnike iz celog sveta. Pošta može da se šalje pojedincu ili grupi ljudi. Ona može da bude osnovni način prenošenja informacija ili da se koristi za dopunjavanje tradicionalnog ili drugog modela učenja. Elektronska pošta prema načinu komunikacije može da se podeli na:

1. **Individualna komunikacija sa učenicima.** To je komunikacija nastavnika sa učenikom u kome ostali učenici ne komuniciraju među sobom. Ova komunikacija se najčešće koristi za dodatno podučavanje, davanje informacija i vrednovanje rada učenika. Česta upotreba elektronske pošte pomaže učenicima i nastavnicima da izgrade bolji međusobni odnos, čime se podstiče i dalja komunikacija. Učenicima nije neprijatno da postavljaju pitanja, a talentovani i zainteresovani učenici mogu dublje i detaljnije da raspravljaju o određenoj oblasti ili temi.
2. **Komunikacija sa grupom učenika.** Ovaj način podrazumeva komunikaciju između nastavnika i grupe učenika. Praktičan je za distribuciju materijala, davanje informacija ili zadataka, predlaganje dodatne literature, načina polaganja i vrednovanja ispita i drugih dodatnih informacija koje važe podjednako za celu grupu. Materijali su obično sastavljeni od tekstualnog dela, dok svi ostali delovi (grafika, tabele, slike i sl.) mogu da se apliciraju pomoću dodatnih alatki (attachment). Učenici mogu dobijene materijale da čitaju direktno na kompjuteru, da ih snimaju na disk ili disketu, ili da ih štampaju.
3. **Komunikacija sa institucijom koja organizuje daljinsko obrazovanje.** Najčešće se koristi za rešavanje administrativnih problema i pitanja, kao što su prijavljivanje i registracija korisnika, način plaćanja, opšte informacije, raspored ispita i druga tekuća pitanja u toku realizacije obuke (promena nastavnika ili ispitnog termina).
4. **Komunikacija sa drugim institucijama i stručnim licima.** Ova komunikacija omogućava dodatne informacije od strane stručnih lica i službi (instituti, zavodi) u cilu dobijanja detaljnijih i dodatnih informacija i organiziranja javnih rasprava putem poštanskih lista i novinskih grupa (ovaj model je stručniji i visoko specijaliziran razgovor o određenoj temi).

Daljinsko učenje učesnicima omogućava da dođu do određenih znanja, no i do potpunog obrazovanja a da i ne uđu u obrazovnu ustanovu. Jedan od osnovnih uslova za uspešnost i efikasnost daljinskog učenja je taj što je nastavno gradivo posebno oblikovano za korisnike, prilagođeno je za samostalno učenje, i svakako je prilagođeno za dvosmernu komunikaciju između nastavnika i jednog ili više učenika. Tejlor (Taylor) razvoj daljinskog učenja deli na četiri generacije, tj. četiri periodi i to:

Prva generacija koja predstavlja dopisni model i utemeljena je na dvosmernoj pisanoj komunikaciji, odnosno međusobnim dopisivanju između nastavnika i korisnika.

Druga generacija koja je okarakterisana multimedijalnošću obrazovanja i daje mogućnosti za korišćenje novih medijuma za sticanje znanja, kao na primer dodatni štampani materijali, audio i video kaseti, kompjuterski podržano učenje i interaktivan video materijal. U ovoj drugoj generaciji napisan, tj. tekstualni materijal gubi svoj domen u dopisnom modelu obrazovanja.

Treća generacija označava daljinsko učenje u pravom smislu reči, odnosno u realizaciji daljinskog učenja imamo veće izvore informacija, kao što su: radio, televizija, audio i video konferenciji koji omogućuju prenos znanja na daljinu sa većim stepenom spoljašnje i unutrašnje interakcije.

Četvrta generacija označava fleksibilno učenje potkrepljeno multimedijalnim programima i kompjuterskom komunikacijom uz pomoć Internet i Intranet sistema. Ova generacija je postigla veliki stepen individualne interakcije upotrebom najrazličitijih multimedijalnih obrazovnih pomagala koji su oblikovani i temelje se na tome da se korisnicima omogući veća samostalnost i fleksibilnost pri samom učenju.

U toku poslednjih deset godina tehnološki napredak, posebno na polju informacijske tehnologije, otvara nove mogućnosti i prostore u daljinskom učenju. Danas se daljinskim učenjem bave brojne ustanove koje se razlikuju po formalnom statusu (od redovnih obrazovnih ustanova do raznih društvenih i privatnih ustanova). Kao i nastava, i daljinsko učenje predstavlja sistematski celishodan proces, planski organizovan pod vođstvom odgovarajućih stručnih lica ili institucija sa stalnom dvosmernom komunikacijom.

To je sistematski celishodan proces zato što je unapred određen za korisnike; planski organizovan zato što se predviđeni materijali sastavljaju, biraju i razvrstavaju u logičke celine po predviđenim metodama i tehnikama, jasno i svesno postavljenim prema obrazovnim ciljevima; organizovan od strane stručnih lica i institucija zato što se organizuje u određenim ustanovama pod vođstvom i nadzorom stručnih lica, a postoji i dvosmerna komunikacija bez koje bi daljinsko učenje izgubilo svoj smisao i cilj.

Detaljnijom analizom daljinskog učenja može da se utvrdi da se starosna granica učenika-korisnika povećava u poređenju sa tradicionalnim učenicima, omogućuje se sticanje različitih znanja, veština i navika, izgrađuje se, dograđuje i oblikuje prema interesima aktivnih korisnika. Iz dosadašnje analize daljinskog učenja proizilazi da je ono didaktički povezano, za šta je potrebno dosta truda pri osmišljavanju i planiranju, i gde izvođač nastave mora da poštuje osnovne vaspitno-obrazovne i razvojne etape korisnika. Za realizaciju daljinskog učenja, sastavljanje, planiranje nastavnog materijala, usvajanje znanja od strane korisnika, izbor i upotreba medijuma i ostalih pomoćnih sredstava, brine se poseban ogranak didaktike, takozvana *specijalna didaktika za daljinsko učenje* koja mora da uzme u obzir:

- Obnavljanje starog nastavnog gradiva sa posebnim naglaskom na objašnjenju strukturnih pojmova koji su potrebni za nastavno gradivo pri daljinskom učenju
- Osmišljavanje planiranog gradiva, podsticanje i motiviranje učenja
- Davanje novih nastavnih gradiva sa objašnjenjima

- Ponavljanje i utvrđivanje sa periodičnim savetovanjem (kada je potrebno detaljnije da se obradi nešto, kada obično nastaju teži problemi, ili kada se obrađeno gradivo ponavlja)
- Navikavanje korisnika da stečeno znanje aktivno koriste, kao i mogućnost da ga prenesu u praksu
- Proveravanje stečenog materijala i ocenjivanje znanja

Didaktički principi u daljinskom učenju mogu da se podele u tri glavne grupe i to: didaktički principi obrazovne komponente (princip odmerenosti, naučnost, logičnost i individualnost), planiranje i programiranje nastavnog gradiva (princip sistematičnosti, postupnosti, egzemplarnosti i diferencijacije) i didaktički principi vaspitne komponente (princip očitosti, aktivnosti i svesnosti, istoričnosti i savremenosti, i usmerenosti ka cilju).

Isto tako specijalna didaktika za daljinsko učenje pri organizovanom daljinskom učenju ima u vidu i didaktičke principe, odnosno treba da:

- Poznaje posebne pojedinačne razvojne stepene korisnika i stepen obrazovanja
- Poznaje prethodna iskustva korisnika i njihova iskustva sa korišćenjem informatičke tehnologije
- Globalno poznaje interese korisnika
- Vodi računa o tempu rada, istrajnosti, postojanosti korisnika i njihovom samostalnom radu

Uspešna realizacija daljinskog učenja započinje pažljivim planiranjem i potpunim razumevanjem predmetnih potreba i potreba korisnika. Odgovarajuća tehnologija može kasnije da se odabere ako se ove potrebe detaljno razrade. Uspešno daljinsko učenje se temelji na sistematskom timskom radu organizatora (nastavnik, koordinator, programer, asistent, pomoćni personal) i korisnika.

LITERATURA:

1. Bregar, L., (1998). Studij na daljavo in spreminjanje izobrazevalne paradigme. Mednarodna izobrazevalna računalniska konferenca MIRK'98-zbornik. Ljubljana. ; <http://www.mirk.si/snd/analize/drGerlic.doc>
2. D. Sc. Ivan Garlic. D. Sc. Marjan Krasna, „Some didactic aspects of distance education-didactic model” Faculty of Education, Maribor, 2000: <http://www.mirk.si/snd/analize/drGerlic.doc>